

ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΑΣΚΑΦΕΩΝ

1. ΑΝΑΣΚΑΦΑΙ ΝΟΤΙΩΣ ΤΗΣ ΑΚΡΟΠΟΛΕΩΣ

Πρὸς συμπλήρωσιν τῆς μελέτης ὀλοκλήρου τοῦ χώρου ἀπὸ τῆς προσόψεως τοῦ Ὁδείου Ἡρώδου μέχρι τῆς νέας ὁδοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου ἠρευνήθη καὶ ἡ πρὸ τοῦ Ὁδείου αἴθουσα στοᾶς, ἣτις ἔχει τὸ αὐτὸ μῆκος μετὰ τὴν σκηνὴν (37.80 μ.) καὶ πλάτος 5 μ. Τὸ δάπεδον ἦτο ἐστρωμένον διὰ τριπλῆς σειρᾶς πηλίνων πλακῶν 0.33×0.35 μ. Ἐπειδὴ ὅμως διεπιστώσαμεν ὅτι τὸ δάπεδον τοῦτο ἦτο μεταγενέστερον τοῦ Ὁδείου, ἠναγκάσθημεν νὰ τὸ ἀφαιρέσωμεν τμηματικῶς διότι ὑπ' αὐτὸ ὑπάρχει θαυμάσιος ψηφιδωτὸς τάπητος κατακαλύπτων ὀλόκληρον τὸ ἀρχικὸν δάπεδον τῆς αἰθούσης (πίν. 1α). Τὸ πολύχρωμον ψηφιδωτὸν ἀπαρτίζεται ἀπὸ ψηφίδας λευκάς, μελανὰς, ἰοχρόους καὶ κεραμοχρόους, διὰ τῶν ὁποίων διαμορφοῦνται ἑννέα πίνακες πλήρεις γεωμετρικῶν κοσμημάτων. Ἀνθρώπινα μορφαὶ ἢ ζῶων δὲν ὑπάρχουν.

Πρὸ τῆς δυτικῆς εἰσόδου τοῦ Ὁδείου ἀνεσκάφησαν μερικοὶ πτωχικοὶ τάφοι τοῦ 4^{ου} πρὸς τὸν 5^{ον} αἰ. μετὰ Χριστόν, οἵτινες ἀπέδωσαν ἐλάχιστα κτερίσματα.

Εἰς τὸ ΒΔ. ἄκρον τῆς ἀνασκαφῆς τοῦ παρελθόντος ἔτους, ἦτοι τεσσαράκοντα μέτρα νοτιῶς τῆς δυτικῆς ἄκρας τοῦ Ὁδείου, ἀπεκαλύφθησαν δύο δωμάτια ὑστεροαρχαϊκῆς οἰκίας, τῶν ὁποίων οἱ λιθοκτιστοὶ τοῖχοι σώζονται εἰς ὕψος 0.90 μ., τὰ δάπεδα τῶν δωματίων εἶναι ἀπὸ πεπατημένην γῆν καὶ οἱ τοῖχοι φέρουν ἐσωτερικῶς ἐπάλειψιν διὰ πηλοῦ. Τὸ νοτιοανατολικὸν τμήμα τῆς οἰκίας ταύτης κατεστράφη κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴν ἐποχὴν, ὅταν ἠνοιχθῆ ἐκεῖ βαθύ φρέαρ πρὸς τὸν σκοπὸν νὰ ἀνοιχθῆ ἐντὸς τῆς κιμιλιᾶς κοίτη μεγάλου ὑδραγωγείου βαίνοντος ἐξ Α. πρὸς Δ. Ὁ πήλινος ὑδραγωγὸς εἶναι σύνθετος: τὸ κάτω μέρος του ἔχει σχῆμα ἀνεστραμμένου περὶ L, τὸ δὲ ἄνω μέρος ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο μεγάλα κοίλα κεραμίδια, ἀπὸ τὰ χρησιμοποιοῦμενα ὡς «δακτυλίδια», ἐπενδύσεως φρεάτων. Ταῦτα ἦσαν τοποθετημένα ὄρθια καὶ ἠνοῦντο εἰς ὕψος κατὰ τὴν ἑνωϊαν γοθθικὸν τόξου. Τὸ ὅλον ὕψος τοῦ ἀγωγοῦ φθάνει τὰ 2.50 μ. τὸ δὲ πλάτος 1.10 μ.

Ἡ κατασκευὴ τοῦ ὑδραγωγείου τούτου ὁμοιάζει πολὺ μετὰ ἀγωγὸν ἐρευνηθέντα ὑπὸ τῶν Ἀμερικανῶν ὑπὸ τὴν Στοᾶν τοῦ Ἀττάλου. Ἡ πορεία τοῦ ἡμετέρου ἀγωγοῦ φαίνεται ὅτι κατηρθύνετο πρὸς τὴν Πνύκα καὶ τὴν «ἐννεάκρουνον» τοῦ Dörpfeld.

Εἰς τὴν περιοχὴν ταύτην ἢ ἐπίχωςις ἔφθανε τὰ ἑπτὰ μέτρα, ἐπιμελῶς δὲ καθαρισθεῖσα, ἐφανέρωσε τὸ νότιον τμήμα ἑνὸς περιβόλου μετὰ θύρας, ὅστις διὰ τῶν ὀστράκων τῶν θεμελίων του χρονολογεῖται εἰς τὰς ἀρχὰς τοῦ 6^{ου} αἰ. π.Χ.

Νοτίως αὐτοῦ διεπιστώθησαν τρεῖς ἀναλημματικοὶ τοῖχοι εἰς ἀπόστασιν ὀλίγων μέτρων ὁ εἰς ἀπὸ τὸν ἄλλον. Ὁ πρῶτος ἀνάγεται εἰς τὸ τέλος τοῦ 6^{ου} αἰ., ὁ μεσαῖος εἰς τὸ τέλος τοῦ 5^{ου} αἰ. καὶ ὁ τελευταῖος εἶναι τοῦ 4^{ου} αἰ. π.Χ. Τοῦτο σημαίνει ὅτι ἔμπροσθεν τοῦ παλαιότερου περιβόλου ὑπῆρχε πλατεῖα, ἢ ὁποία ἐχρειάσθη ἐπανειλημμένως νὰ ἐπεκταθῆ πρὸς Νότον. Ἐπειδὴ δὲ τὸ ἔδαφος εἶναι κατηφορικόν, οἱ ἀλλεπάλληλοι ἀναλημματικοὶ τοῖχοι ἦσαν ἀπαραίτητοι. Ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὁ ἀρχαιότερος περιβόλος ἦτο πιθανῶς περιβόλος παλαιοῦ τινος ἱεροῦ, τὸ ὁποῖον θὰ πρέπει νὰ ζητηθῆ ὀλίγον ΝΔ. τῆς δυτικῆς ἄκρας τοῦ Ὠδείου.

Νοτιώτερον τῶν ἀναφερθέντων τοίχων καὶ δυτικῶς τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τῆς Νύμφης, τοῦ πρὸ δύο ἐτῶν ἀποκαλυφθέντος, διεπιστώθη διὰ τοῦ καθαρισμοῦ τοῦ χώρου μέχρι τῆς κιμιλιᾶς ὅτι ὑπῆρχε παλαιότατον νεκροταφεῖον τῶν γεωμετρικῶν χρόνων καὶ μάλιστα τῆς τελευταίας περιόδου, πλὴν μιᾶς ταφῆς καύσεως γυναικός, τῆς ὁποίας τὰ ὀστᾶ εὐρίσκοντο ἐντὸς ἀμφορέως τῆς μεταβατικῆς περιόδου ἀπὸ τῆς πρωτογεωμετρικῆς εἰς τὴν γεωμετρικὴν. Πλὴν ἄλλων, ἐκ τῶν τάφων τούτων προέρχεται καὶ ὠραία μεγάλη πρόχους θαυμασίας διακοσμῆσεως τοῦ ρυθμοῦ τοῦ Διπύλου (πίν. 2β).

ΒΔ. τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τῆς Νύμφης εἶχομεν ἀνεύρει κατὰ τὸ 1957 τὸ στόμιον σπηλαιώδους ἀνοίγματος μετὰ λαξευτὰς ἐπὶ τῆς κιμιλιᾶς βαθμίδας. Εἶχομεν πιστεῦσαι τότε ὅτι ἐπρόκειτο περὶ σπηλαίου λατρευτικῆς σημασίας ἀλλ' ἦτο λίαν ἐπικίνδυνος ἢ διεΐσδυσις εἰς αὐτό. Σήμερον γνωρίζομεν ὅτι τὸ πρᾶγμα ἔχει διαφόρως. Διὰ μιᾶς ἀποκαλυφθείσης ἀρχαίας παραβιάσεως τῆς κιμιλιᾶς, εἰσῆλθομεν ἐκ τῶν ἄνω ἐντὸς τοῦ σπηλαίου, τὸ ὁποῖον καὶ ἐκαθαρίσαμεν. Εἰς τὸ δάπεδον τοῦ ἐπιμήκους τούτου σπηλαιώδους ἀνοίγματος καὶ εἰς βάθος 14 μ. ὑπὸ τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ ἐδάφους, εἶχεν ἀνοιχθῆ τάφος καὶ ἐντὸς αὐτῆς εἶχον τοποθετηθῆ μετὰ πάσης προσοχῆς οἱ ὑδροσωλῆνες ἀρχαικοῦ ὑδραγωγείου φερομένου ἐξ Α. πρὸς Δ. καὶ δυναμένου νὰ ταυτισθῆ πρὸς τὸ Πεισιστράτειον (πίν. 2α). Τὸ ὑδραγωγεῖον ἐκαθαρίσαμεν εἰς μῆκος 30 μ. καὶ διεπιστώσαμεν τὴν τεχνικὴν ἱκανότητα, ἀλλὰ καὶ τὴν πρὸς τὴν ἐργασίαν ἀγάπην τῶν κατασκευαστῶν ἑνὸς ἔργου, τὸ ὁποῖον οὐδεὶς ἐπρόκειτο νὰ ἴδῃ ὑπὸ τὴν γῆν.

Δυτικῶς τοῦ περιβόλου τοῦ ἱεροῦ τῆς Νύμφης καὶ ἔμπροσθεν τῆς μεγάλης ρωμαϊκῆς δεξαμενῆς ἀπεκαλύφθησαν τὰ θεμέλια καὶ εἰς μικρὸν ὕψος οἱ τοῖχοι οἰκίας τῆς κλασσικῆς ἐποχῆς, ὡς ἀπεδείχθη διὰ τῶν εὐρεθέντων ὀστράκων. Τὸ πρὸς Β. τμήμα τῆς οἰκίας κατεστράφη ὑπὸ τῆς ρωμαϊκῆς δεξαμενῆς. Ἡ κλασσ-

σικὴ οἰκία πρέπει νὰ ἐσχετίζετο μὲ τὸ γειτονικὸν ἱερὸν τῆς Νύμφης. Ὀλίγον δυτικώτερον ταύτης ἀπεκαλύφθη τμῆμα πολυγωνικοῦ τοίχου τοῦ ἀ' τετάρτου τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ. μὲ μέτωπον πρὸς Ἀνατολὰς (πίν. 1β). Ὁ τοῖχος εἶναι ἐξαιρετοῦ κατασκευῆς διὰ μεγάλων ἀσβεστολίθων κυανιζόντων καὶ ὑπερύθρων, μεταξὺ τῶν ὁποίων παρεμβάλλονται κατὰ σύστημα μικρότεροι τεφροὶ παραπληρωματικοὶ λίθοι. Ἴσως εἶναι ὁ καλύτερος τῶν ἐν Ἀθήναις διασωθέντων τοίχων, φαίνεται δὲ ὅτι ἦτο ἀναλημματικὸς μιᾶς λοφοειδοῦς ἐξάρσεως τοῦ ἐδάφους δυτικῶς αὐτοῦ.

Εἰς τὴν ἀνασκαφὴν ἐβοήθησαν δύο ἑλληνίδες ἀρχαιολόγοι, ἡ Κα Χαρ. Κανελοπούλου καὶ ἡ δις Μάρω Τσώνη, πρὸς τὰς ὁποίας ἐκφράζω τὰς εὐχαριστίας μου.

ΓΙΑΝΝΗΣ ΜΗΛΙΑΔΗΣ

α. Τὸ ψηφιδωτὸν δάπεδον τῆς κατὰ τὴν πρόσοψιν τοῦ Ὡδείου τοῦ Ἡρώδου στοῦ.

β. Τοῖχος ἀναλημματικοῦ περιβόλου τοῦ 5^{ου} π.Χ. αἰῶνος.

α. Τὸ Πεισιστράτειον ὑδραγωγεῖον.

β. Ἄγγεϊα ρυθμοῦ Διπύλου εὐρεθέντα κατὰ τὴν νοτίως τῆς Ἀκροπόλεως ἀνασκαφῆν.